

Szerkesztői iroda:

Nagyenyeden

A KIADÓHIVATALBAN

hová

lap szellemi részét illető

közlemények küldendők

Kiadóhivatal:

Wokál János könyvkereskedése

hová

az előfizetések és hirdetések

bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy

vidékre postán küldve

egész évre 4 frt.

félre 2 frt.

negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:

3 hasábos petit sorért, vagy

ennek helyéért 5 kr.

Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Báró Kemény Gábor.

1830. jan. 19. — 1888. okt. 23.

(B) Az ev. ref. egyház nagy tornyán, a vármegyeházán s a városházán gyászlobogókat lenget az őszi szellő, hirdelve, hogy az ev. ref. egyház, — a vármegye, és Nagyenyed város közönsége mély fájdalommal gyászolja egy nagy és hű fiát. — Báró Kemény Gábor elérve azt, mit viszonyaink között erdélyrészi ember elérhet, — meghalt, gyászolva egyházától, mely legidősből főgondnokát, — a tudományos köröktől, melyek a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagját s a magyar történelmi társulat elnökét, — az országos közpálya férfaitól, kik a földmivelés, ipar és kereskedelmi, később a közmunka és közlekedési m. kir. miniszteriumok sok érdemet szerzett vezetőjét, — az erdélyrészi gazdasági egyesület, mely buzgó elnökét vesztette el a kitünő férfiban. — És sokat, e perczben alig mérhető, vesztett Alsó-Fehérvármegye s Nagyenyed város, melyeknek kebelén fejlődött s melyeknek történelmében az ő dicsősége, az ő munkájának és törekvéseinek sikerei fényes lapot töltenek be.

E vármegye igazán fiának nevezhette az elhunytat, nemcsak mert itt született, mert e vármegye választókerületei adtak alkalmat ismét és ismét kiszállani a politikai köztevékenység széles terére, — mert e vármegye közgyűlésének termében, mint a megye bizottságának mindvégig tagja, emelt először szót a felújult alkotmányos élet küzdelmeiben, — hanem azért is, mivel a midőn alkalom nyílt reá, mindannyiszor megtett hatásköréből kifolyólag mindent, amit komoly bírálat után s az anyagi korlátozások között tenni lehetett, vármegyénkért s városunkért, s mert dicsősége legszebb napjaiban is itt talált az édes anya háziás, csendes körében igazi nyugtot.

Báró Kemény Gábor halála nagy vesztesége közéletünknek, mely ez év folyamán anyai jelessét siratható el. Az élet nagy szenvedélyei, — az egyéni természet különleges hajlamai mind leszűrődtek a közviszonyok tapasztalatai s a szélesebb látókör hatásai alatt s az, ami lelkében, szívében megmaradt: a böles belátás, az elfogulatlan ítélet, a nemes indulatok tiszta hatása, párosulva tudománnyal és gyakorlatias ismeretek rendezett tömegével mind-mind a mi javunkra szolgált volna.

A sors megtagadta tőlünk e remény valószínűsítését!

Áldás emlékére!!

Br. Kemény Gábor 1830. július 19-én született Csombordon. Apai és anyai részről egyaránt az erdélyi fejedelmi Kemény-ház sarjadéka. Atyja az 1849-ben Budán, mint belügyi államtitkár elhalt Kemény Dénes, Erdély közéletének egyik legkitünőbb alakja, az 1834-ik ellenzék vezérkarának tagja. Anyja pedig Kemény Katalin, Alsófehérvármegye főispánjának, az 1826-ban elhunyt b. Kemény Simonnak leánya gr. Teleki Annától, ki férjét sokkal túlélte, s kit magas szellemi és erkölcsi tulajdonai a nők valódi példányává tettek. Számos gyermekei, vejei, unokái s oldalrokonai egész kis udvart alkottak körül, melyhez a családon kívül még sok jeles is csatlakozott, úgy hogy a csombordi kastély s az enyedi udvarház, hol a „nagy báróné“ felváltva székelt, az ész, szellem és jellem kitünőségeinek valódi gyűlhelye volt egy egész nemzedéken át. Ebben a környezetben

töltötte gyermekkorát Kemény Gábor, s tizenégy éves koráig részint az apai háznál, Csekerekán, többnyire azonban Enyeden, nagyanyja házában növekedett, hol szülői is az év nagyobb részét töltötték. Két évvel fiatalabb öccsével, Gézával együtt, apja és nagyanyja közvetlen vezetése alatt, Janosó Ádám, majd Kasza Dániel voltak első nevelői. A házi nevelés előnyeit, annak hátrányait nélkül, igyekeztek számukra megszerezni szülőik, mert nem zárták el őket hasonló korú társaiktól, s évenként nyilvános vizsgát tettek velök. Ugy hogy midőn Gábor, tizenégy évet betöltve, a gimnáziumi tárgyakból zárvizsgáját kitünő sikerrel letette s a főiskolába a bölcsészeti tanfolyamra belépett, ott egészen otthonosnak érezte magát társai közt. Tanárai közül Mihályi, ki a Beneke-féle bölcsészetet akkor kezdette hirdetni ékes előadással s ritka hévvel erővel, — Szász Károly, ki akkor már physikát és mathesist tanított s ez előbb annyira elhanyagolt és háttérbe szorított tudományokat egyszerre virágzásra emelte az iskolában s mintegy beoltotta az ifjuság közszellemébe, — mindenk fölötte pedig Zayk Miklós volt reá legnagyobb hatással, ki a természetrajz, a csillagászat, földrajz és a vegytan iránt oly nagy érdeklődést tudott kelteni tanítványaiában s ki K. Gábor szellemi fejlődésére a mily nagy, ép oly jótékony hatást gyakorolt, az öreg Zayk Miklóssal együtt, a kinek a tudói vágyó, eleven eszű s komoly hajlamu Kemény Gábor különös kedvence volt.

1848-ban bevégezvén iskoláit s a bölcsészeti s jogi tanfolyamot, külföldi egyetemre készült; de a közbejött események megátolták. Hozzájárult az is, hogy csaknem egy évig betegeskedett, 1848. nyarától 1849. tavaszáig.

1849. januárban, mikor a kormány s országgyűlés Debreczenbe menekült, ők nem hagyhatták el Budát, mert Kemény Dénes már akkor súlyos betegen feküdt s februárban meg is halt, nem érthetve meg a magyar ügy jobbra fordultát, de végbukását sem. Gábor pedig Debreczenbe menvén, a Csányi miniszteriumában tiszteletbeli fogalmazóul alkalmaztatott. De a béke munkáira akkor nem igen került sor, s a szakminiszteriumok nagyobbára csak pró-forma állottak.

A fegyverletétel után az erdélyi s különösen az enyedi körből való menekültek Tisza-Köfön a Borbély-család vendégzeretőrókonai körében találkoztak. Kemény Gábor is itt töltötte 49-ről 50-re menő telet, tanulmányokban keresve táplálékot tevékenységének. Folytatni akarta tanulmányait, de nem volt hol. Külföldre nem kaphatott utlevelet. Az iskolák még többnyire zárva voltak. Selmecze ment tehát, a bányász-akadémiába, hogy matematikai, physikai és chemiai kedvenc tanulmányait folytathassa. Itt ezekkel egy évet eltöltvén, miatt a láthatár is tisztult kissé, szívesen csatlakozott gr. Degenfeld Gusztávhoz, ki az ő egykori nevelőjével, Kaszával külföldre készült. Egy évet együtt töltött velök Berlinben, közben utazást téve Svájcba is.

Egy év múlva visszatért, hogy erdélyben a csekerek és esikmártóni. Gömörben a hajnácskói birtokot átvégye s rendbe hozza, mint nyolcz testvér közt a legidősebb. Miután megosztottak s őt a nagy birtok kezelése nem kötötte többé egészen le, ismét kedvenc tanulmányainak fekküdt, melyeket most, atyja nyomdokain haladva, a politikai és államtudományok egész körére terjesztette, bele vonva a történelmet is. Mint író, kisebb szárnypróbálgatások után, 1856-ban lépett fel először „A nemzetek fejlődéséről“ szülő nagyobb tanulmányával: melyben bátran adott kifejezést a b. Eötvös „XIX. század uralkodó eszméivel“, kivált a nemzetiséget és a szabadságot illetőleg ellenkező nézeteinek. E polemia még további folytatást is nyert, midőn Eötvös 1860-ban, egy beszédében, előbbi nézeteiről némileg eltérően nyilatkozván, Kemény Gábor „Nehány szó“ című röpiratban fejtegette nézeteit újra a nagy publicista ellenében; a mire Eötvös „Feleletet“ adván, erre ő ismét „Még néhány szó“-val felelt. — E polemia tisztán eszmék és pedig elvont eszmék körül s tudományos légkörben folyt s az idősb s a fiatal államférfiu közt a kölcsönös s mindkettőjük iránt a közbecsülést csak növelte. Egy másik röpirat „Helyzetünk és jövőnk“ cím alatt, az akkori sötét napokban némileg

derültebb színezetben látja az ügyeket s az ország állapotát reményteljesebb színben tünteti fel. — Államtudományi tanulmányait több kisebb-nagyobb értekezésben tette le, melyek közt különösebb felűnést okozott a Macchiavelliről és Montesquieuról írt, önállóságról és eredeti fel fogásról tanuskodó tanulmány, mely a Csengeri Budapesti Szemlében jelent meg (1862.) s közvetlenül e tanulmányért érte a megtisztelés, hogy az akadémanak egyszerre két osztálya, a jogi és a történelmi által ajánlatot tagul s az első nagy gyűlésen (1863. januárban) meg is választott. Még azon évben jelent meg, közvetlen a helyszínén tett kutatásokra és forrástanulmányokra támaszkodó történelmi műve: „Nagyenyednek és vidékének veszedelme 1849-ben. Történelmi vázlat.“ (1863.)

Ez évben kezdődik politikai nyilvános pályája. 1863-ban Schmerling erdélyi külön országgyűlést csinált reichstrathba való választások végett, Kemény Gábor t Fejérvár választotta követévé a szebeni országgyűlésre. Az alkotmányhoz s így a 48-iki unióhoz. Ez leirat elkészítőd hazafipárt nem akart bemenni e törvénytelen gyűlésbe s tagjai csak azért jelentek meg Szebenben, hogy egyetemes tiltakozást tegyenek, nyilatkozatot adjanak be-nem lépésük iránt s feliratot a koronához. E leirat elkészítését a párt Kemény Gáborra bízta s ő két nap alatt, derekas dolgozattal felelt meg feladatának. Mandatumait a magyar s székely követek letévén, az új választásoknál ismét megválasztattak, így Kemény Gábor is, de ismét nem léptek be.

Ettől kezdve Gyula-Fehérvárt minden országgyűlésen képviselte. Így 1865-diki (utolsó erdélyi) kolozsvárin; s mindjárt reá 66-diki erdélyi választások közt az ővé volt az első a pesti országgyűlésre. 1876-ban részt vett a közügyi nagy bizottságban s jelesen a quóta iránti tárgyalásokban. Azután is minden delegációban, továbbá a ház legfontosabb (pénzügyi, vasuti s más) bizottságaiban mindig a legmunkásabb tagok egyike volt.

Számos hírlapi cikkein kívül 1868-ban „A baloldal politikája“ című röpiratot írt. 1872-ben az erdélyi ref. egyházi tanács egyik elnökeül (főgondnok) választott meg s nagy és döntő részt vett az itteni új egyházalkotmány és szervezet megállapításában.

1875-ben lett belügyminiszteriumi állam-titkár 1878. végén pedig földmivelés, ipar- és kereskedelemügyi miniszterre. E tárczát 1882-ben a közmunka és közlekedésügyi tárczával cserélte fel, melyet szintén több éven át viselt.

Ismételve a nagyenyedi és a magyarigeni kerületeket képviselte az országgházban. Legutóbb Háromszék megye kézdívisárhelyi kerületének orsz. képviselője volt.

* * *

A családi gyászjelentő így hangzik: Özvegy magyargyerőmonostori báró Kemény Dénesné szül. báró Kemény Katalin, mint édes anya, báró Kemény Gejza, báró Kemény Berta malomvízi Kendeffy Samuelné, báró Kemény Emma zeykálvi Zayk Józsefné, báró Kemény Gyerő, mint testvérek a maguk, valamint néhai nővérük báró Kemény Ika báró Kemény Domokosné családja és az összes rokonság nevében szomorodott szívvel jelentik

Nagyméltóságú Magyargyerőmonostori

Báró KEMÉNY GÁBOR

Ő császári Apostoli királyi Felsőnének valóságos belső titkos tanácsosa, volt m. k. földmivelési, ipar- és kereskedelemügyi, majd közmunka- és közlekedési miniszter, a cs. vaskoronarend első oszt. lovagja, a III. Károly spanyol királyi és a Takowa szerb kir. rendek nagykeresztese, az erdélyi ev. ref. egyházkerület legidősb főgondnoka, a magyar tudományos akadémia tiszteleti tagja, a magyar történelmi társulat és az erdélyi gazdasági egyesület elnöke, Háromszék vármegye kézdívisárhelyi országgyűlési képviselője stb. urnak, folyó évi október hó 23-án délután 3¹/₂ órakor, életének 59-ik évében, hosszas és súlyos szenvedés után, Ajnácskőn történt gyászos elhunytát. A boldogultnak hűt tetemei, elhunyt helyén, folyó hó 26-án délután 1 órakor foguak az ev. ref. egyház szertartása szerint, az anyaföldnek megadatni.

Ajnácskő, 1888. október 24-én.

Áldás és béke lengjen domki fölött!

LEVELEZÉS.

Verespatak, okt. 24.

A helyi rom. kath. egyh. lelkésze ft. Apostol Alajos ur az a már meglevő, de teljesen még ki nem fizetett toronyóra javára egy igen csinos táncmulatságot rendezett nem régebben: ott láttuk Verespatak színe-javát nemzet- és valláskülönség nélkül jókedvvel és fesztelennül mulatni. A mulatság anyagilag is fényesen sikerült, mert 100 frton felüli összeget jövedelmezett. Most az orgonánk helyreállításán fáradozik derék lelkészünk és egyházi főgonduok Dregán János ur, mi pár hét múlva készen is lesz, mert már a javítási munkát alatt van.

Szomorú dolgok is történtek községünkben u. is nem rég jöttek reá, hogy községünk adószedője Csóra Sándor már több, mint tíz éve rendszeresen folytatta az adóilleték s más közpénzek sikkasztását. Annál nagyobb volt a meglepetés, mert Csórárt mindenki szorgalmas, becsületes embernek ismerte s az egész község, valamint felebbvalói bizalmát bírta. Az elsíkkasztott összeg felmegy körülbelül 3000 frtra, a melynek nagyobb része volt adószedő ingatlan és ingó vagyonával tán fedezhető lesz. Most az adószedő tisztre Szánthó György előnyösen ismert verespataki lakos lett megválasztva, ki az egész községnek bizalmát bírja s kinek eddigi magaviselete remélni engedí, hogy ezen bizalmat megérdemli s megőrizni tudja.

A vízvezetékünk munkálata igen lassan halad előre, egy néhány községi lakosnak macacssága miatt, kik a reájok rótt összeget teljességgel nem akarják jószántukból kifizetni s kik mindent elkövetnek, hogy ezen közhasznú eszmének megvalósítását lehetetlenné tegyék. A vizet zavarják, egészségtelenek, betegség okozónak mondják. Hanem azért az is meglez, mert azoknak, kik jószántukból nem fizetnek, végrehajtást is kell szenvedniök s a végrehajtás pedig már megindított s erőlyesen keresztül is fog vitetni.

A csendőrségünk egész hajtó vadászatot rendez egy nemrég kiszabadult fegyenez Csóra Dávid (vidu) ellen, ki azzal van alaposan gyanusítva, hogy a helyi g. kath. templomba be akart törni s onnan egy nagy értékű képet elemelni. Egyszer már elfogták, de a községi zárkából — az ablakvasakat kifeszítve — megugrott. Most Verespatak környékén bolyong a közbiztonságot nagyban veszélyeztetve, elcsipetése igen bajos, mert minden bányá nekedeket nyújt, hanem azért nem sokáig fogja az arany szabadságot élvezhetni, mert a helyi s az abrudbányai derék csendőr-örsvetők egyesült erővel megindították ellene a hajzást s valószínűleg nemsokára el is fogják ő kegyelmét csipni.

A tél már nálunk — legalább az előjelekből ítélve — beállott, a mi nálunk igen nagy baj, mert zuzdáink befagnak s azonkívül a tűzifa igen drága. Egy kurta öl tűzifának ára 15 frt, nem számítva bele a szállítást, a mely ismét egy-két forintba kerül. A képviselő testület ezen ügyet folyó hó 25-én tárgyalni fogja s valószínűleg kérést fog intézni megyénk nagyságos alispánjához, miszerint szíveskedjék a m. k. erdőfelügyelőségénél odahatni, hogy a fa taxáját szállítsa le, mert ily árak mellett — tekintve az itten uralkodó szegénységet — a szegényebb osztály fát nem vehet s a legnagyobb nyomornak s nélkülözésnek néz elibe; nagy baj még nálunk az, hogy a Berku-féle hid még mai napig sincs készen s úgy látszik nem is

sietnek a vállalkozók ennek elkészítésével, mert most a munka szünetel. A közlekedés ezen hid el nem készítése miatt nemcsak igen megvan nehezítve, de veszélyes is, mert a patak árkan keresztül vezet ideiglenes ut igen rossz s különösen éjjel keresztül menni rajta nem igen tanácsos, mert igen könnyen kár történhetik emberben s állatban, de eltekintve ettől, még drágaságot is okoz, mert élelemárúsítók e miatt igen kevesen jönnek fel Verespatakra.

A sok baj s nyomorúság közepette egy vig napunk is volt. Községünk nemrég megválasztott derék jegyzője Tóth Kálmán a napokban tartotta esküvőjét helyi kereskedő öz. Karácsonyi Kristófné bájós leányával Lujzával. Az esküvőt követő lakomán Verespatak intelligentiájának nagyobb része részt vett s igen kedélyesen s fesztelennül mulatott reggeli 6 óráig. A tosztokkal fűszerezett lakoma végével a társaság ifja örege dalra fakadt. Később pedig táncra perdült s jókedvvel, tüzzele aprózták a csárdást. Kívánunk a derék ifju párnak teljes boldogságot és hosszú életet. R. L.

VEGYES HIREK.

— **Br. Kemény Gábor halála**, bár nem jött váratlanul, — leverő hatást okozott körünkben, hol a kitűnő férfinak valóban otthona volt. Megyénk főispánja s a rokonság számos tagja sietett a végtisztesség megadására mi Ajnaacson, a megboldogult birtokán, az erdélyi ev. ref. egyházkerület. az erdélyi gazdasági egyesület, a történelmi társulat stb. küldöttjeinek s az elhunyt nagyszámu tisztelőinek részvéte között f. hó 26-án ment végbe. A gyászszertartást Szász Károly és Szász Domokos ev. ref. püspökök végezték. — Legmélyebb részvétünket fejezzük a nagy veszteség felett, a melyen tisztelt családtagok s miundenek előtt az agg édesanya öz. báró Kemény Dénestné öz. nmlga előtt, — legyenek meggyőződve, hogy fájdalomban ószintén osztozik vármegyénk minden igaz fia.

— **20.000 frt az „EMKE”-nek!** A nagy emberbarát Rökk Szilárd, ki félmillióra menő hagyományával öröklítette meg nevét a különböző jótekonny intézetek és emberbarátok előtt, — 20.000 frtot hagyott az „EMKE”-nek, melyet testvére Rökk Pál küldött meg! A hagyományát november 12-én tartandó „EMKE”-gyűlésen fog felolvasatni. — Az egyesületnek most 350.000 frt vagyona van, Szép összeg, — de ezzel együtt nőnek a terhek és kötelezősegek is, melyeknek az egyesület valóban böles körültekintéssel igyekszik megfelelni, — ezért: ne feledkezzünk meg soha az „EMKE”-ről!

— **A regalejavaslatok felett erős munkában van** a 21-es bizottság. Az eredetileg 20%-ban megállapított levonás, 10%-ra lett leszállítva, így is tulterhelve a tulajdonosokat, kiket még a kamatszelveányadó is terheli fog.

— **A szüretet** a kisebb gazdák jóformán bevégezték s a nagyobb szőlőbirtokosok is megkezdtek. A mennyiség kielégítő s a minőség is jobb a szokott átlagnál. Az árak a minőség szerint nagyon változóak s 65 krtól 2 frtig terjednek. Minthogy a kínálat messze túl szárnyalja a keresletet a termelők a gyengébb árakat is kénytelenek elfogadni. Az időjárás a később szüretelőzőknek igen kedvezett s 26-dikán szép őszi meleg nap volt, míg azok, kik mindjárt 16-dika után szüretelt sokat, vesződtek a szakadó esővel, a nehéz szállítással s a hideg időjárással. A szüreti vigás általában nagyon szerény mérvet öltött.

— **A megyei must-eladás érdekében.** Lapunk egyik barátja, ki a székely földi bor-vásárlás menetével ismerős, arról értesít, hogy székelyföldi vevők tömegesen jönnek meggyénkbe, ha a szüretelés ideje felől tájékozva lennének s tudnák, hogy mivel közzegekben mikor jöjjenek, hogy a szüretelés előttük történjék, mint igen gyakran megtörténik, hogy hamarabb érkezvén, több napon át kell várakozniuk vagy pedig elkésnek a szüretől. — Ezen tisztelt barátunk igen jó eredményt vár attól, ha az alispáni hivatal a székelyföldi törvényhatóságokkal jó előre közölné a megyei községek szüretelési rendjét, melyek igen szívesen közölnék azt a községi előjárásokkal, s így a vevők tudhatnák, hová? mikor? menjenek a vásárlásaikat megtenni. Ajánljuk ez életrevaló eszme felkarolását.

— **Hymen.** Kanabé Ferenc helyben állomásozó derék m. kir. honvéd százados f. h. 27-én vezette oltárhoz Kolozsvárt Panajott Emília kisasszonyt, Panajott Sándor s neje Bartha Amália kedves leányát.

— **Menyegző.** Dézsi Samu végzett borász s bagói birtokos, e hó 22-én tartotta menyegzőjét Tömösváry József kisküüllömgyei birtokos leányával: Rózával. Esketés után, melyet dr. Bartók György ev. ref. lelkész végzett, díszes lakoma volt, melyen a helybeli értelmiségből sokan vettek részt. Boldogságot kívánunk az új párnak.

— **A dráma vége.** Milán szerb király házasságát a szép Kuskó Natáliával végleg felbontotta a szerb archimandrita. Az elválasztott királyné fondorkodásaival Szerbiát folytonos forrongásban tartotta s így állami tekintetek tették az elválást elkerülhetetlenné. A királyné Oroszországban szándékszik telepedni.

— **Megrendítő esemény** történt f. hó 25-én este 7^{1/2} órakor Maros-Ujvárt. Schatler József Gyulafehérvári vászonkereskedő a hesti vásárra jöven, — megrakott szekere oly szerencsétlenül dült fel, hogy neje: Emmer Johanna, 28 éves ifju nő, — és kocsisa, a 17 éves Alexander József a súlyos ládák alá kerülve, szörnyet haltak. A szerencsétlen férj Gyulafehérvárra szállította neje hulláját, a kocsist pedig M. Ujvárt temették el.

— **Gazdaközönségünket figyelmeztetjük** a nagy-szebeni 12-es és kir. hadtest parancsnokságnak hirdetményére, miszerint az egyes es. kir. élmezési raktárakba következő termények szállítandók: u. m. N. Szebenbe 3500 m. m. rozs, 8200 m. m. zab. — Gy. Fehérvárra 150 m. m. zab. Brassóba: 2500 m. m. rozs, Kolozsvárra: 2600 m. m. rozs, 50 kr. bélyeggel ellátva. — Ajánlatok november hó 5-ig nyújtandók be a 12. hadtest hadbiztosságánál.

— **Nyilvános nyugta.** A verespataki toronyóra javára rendezett táncmulatság alkalmával a következő urak fizettek felül: Jenei Emanuel 3 frt. Szánthó György 1 frt. Schab Rudolf 50 kr. Marosy Sándor 50 kr. Székely György 50 kr. Jauky Gyula 50. Wuzdugan György 1 frt. Apostol Alajos 1 frt. Obvéger Dávid 50 kr. Trián Miklós 1 frt. Zsurka József 4 frt. Dregán János 1 frt. Barta András 1 frt. Sültty Pompi 1 frt. Mincsek János 50 kr. Ebergényi Soma 1 frt. Kornya György 2 frt. Bitay Péter 50 kr. Áaron Bálinth 50 kr. Jauky András 1 frt. Ebergényi Ferenc 50 kr. Ebergényi János 50 kr. Ebergényi Mózes 2 frt. Obvéger Vilmos 50 kr. Ebergényi Ferenc 50 kr. Jánky Lajos 50. Moldován Lajos 2 frt. Hentel Simon 5 frt. Ziknoffy Antal 1 frt. dr. Bláha Gábor 2 frt. Kornya Józsi 1 frt. Ajtay János 4 frt. Alsóverkes bányatársulat 20 frt. Kornya Gyula 50 kr. Székely József 50 kr. Winkler János 50 kr. Jauky Samu 50 kr. Preiner József 50 kr. Moldvai Gyula 50 kr. Damó Vilmos 2 frt. — Fogadják a rendezőség őszinte köszönetét! Jankó Kálmán, pénztáros.

TÁRCZA.

A füst.

— Elbeszélése. —
Elekes Lászlótól.
(Folytatás és vége.)

— Kifizeti azt Miklós is.
— Kifizeti? Hogy kifizeti-e, hiszen most is ott kuglizik Szántó Sándoréknál s ölelgeti azt a bájós Szántónét.
— Ne beszéljen, anyám. Nem igaz, nem lehet igaz.

— Persze, hogy nem. Anyád hazudik? Ő az igaz, a gazember.

Irma a fejét rázta s szégyennel gondolt arra a jelenetre, hogy hátha úgy van.

Soós uram pedig nem vélekedett sehogy. Az ő szívet egészen elfogta a komorság s mutatja alakja, hogy aggasztó körülmények között gyöngö, lágyszivű tud lenni. A családapa, kit rossz számítások, szerencsétlen tévedések folytán oda jutott, hogy tehernek és nyomorúságnak tartsa a világot, jóllehet szép férjhezmenő leánya van, s kinek összes vagyonára megtörtént a betáblázás: vajjon miattad történt minden? A hatvanas években járó lapos fejű, szürke bajuszu, hegyes állu férfira nézve, a mint ott bambán maga elé bámulva ült, nem is vette észre, hogy már másodsor kopogtatnak az ajtón. Soósné „Szabad”-jára nyílt ki az, s belépett rajta Littmann ur kórójével. Nem is vették észre, a mint a hosszú udvaron nesztelen léptekkel bejöttek.

— Littman Salamon, vasuti hivatalnok.

Meghajlás. bókolás, Soósné részéről mosoly, a kis-

asszony részéről harag. Hogy is ne? egy vasutista egy földesur helyett. Pokrócz Ádám Mokány Bercei helyett. Oh, csak bár betoppanna az a Miklós, hogy verje ki innen ezt a ripacos képű, örökké mosolygó Mózesffy urat az ő szeretett Littmanjával együtt. De nem jött. Mosolygott, ha észbe jutott Miklós s maga előtt látta Littmant vörös fofaszakállal. Mózesffy ur nem azért kérő, hogy hallgasson. Az Irma mosolya is biztatja. Nekikezd. Beszél, beszél szaporán, lélegzetvétel nélkül s mond olyasmit is hogy isten teremtetta az első emberpárt, hogy nem jó az embernek egyedül lenni, hogy az ő kedves Littman öcsesse is érzi ezt s ezért kéri általa a tekintetes komám asszonytól, annak a viruló rózsafának, Irmának a kezét.

Soósné is mond valamit:

— Ha isten és a leánya úgy akarják.

— Nem akarom, nem megyek, — kiáltotta Irma, reszketve a megszégyenítéstől.

Még Soós uram is felugrott e hangra. Lapos fejét aláhajtotta mélyen s úgy nézett a leánya szemébe. Ott pedig villámátlást látott s tanácsosabbnak vélte hallgatni.

— Tűz van, tűz van! — hangzott az utczán. Egnek az alszezi tanyák.

E kiáltásra Soós uram felhőrgött mélyen, fájdalmasan. Az idei természetben volt minden reménye s az ott volt szépen kazlokba rakva az alszezi tanyákon.

* * *

V.

Fergeteges, rut idő van oda künn. Az ég felhős, a föld sáros, az eső szakad, mint a parancsolat. Mihaszna? Miért nem tudta akkor kinyitni az ég a csatornáit, mikor Hadason elégték az alszezi tanyák. Akkor talán Soós Márton ur is élvezhetné ezt a időt s Soósnének nem kellene a mostoha leányánál enni kegyelem-kenyeret.

Bizony, ha a hitelezők még tovább is gyönyörködhettek volna annak az ezer kalangya búzának, talán még vártak volna. De így? Bizony Soós uramnak végig kellett néznie, hogy még kedvenc tájték pipáját is miképp vezetik be egy menykő nagy rovatos könyvbe. Nem is élte túl sokáig. Ott hagyta a feleségét maga helyett, úgy is az dirigálta el mindenét. Akkor is Stefánitortákat sütött, mikor már kutya sem járt a házukhoz. S attól a perctől a harapós kinézésű Soósé olyan lett, mint csuszó-mászó féreg. Selypített, alázatoskodott a leányát beczözgette.

— Hajh! nincs semmi elveszve. Elmegyünk Borcsához. Úgy is sokat költöttünk reá. Bezzeg neked nem maradt semmi. Miért is nem fogadtad el Littmant?

Hát Borcsához mentek. A mostoha leányához, akit sohasem szeretett. De a szükség a legnagyobb kerítő.

Nagy Gábor ur épp az ambituson pipált, mikor egy délután beállított hozzá az ő mostoha anyósa a leányával. Mintha villanyos ütés érte volna. Felugrott. Sietett, de nem az anyósa elébe, hanem a nappaliba, hoi Borcsa épp egy kis gyermekköntöst varrogatott.

— Itt vannak.

— Kik?

— Itt van a te kedves, édes anyád és cukorleány: Irma.

— Látogatni jöttek?

— Persze. Itt is maradnak.

— Itt? Hol?

— Ebbe a szobába. A mióta apád meghalt, mostoha anyád eltette azt a keveset is, mi megmaradt.

— Pár napig ellehetnek itt.

— Én se mondanék ellent. De azt hiszem, hogy napokból hónapok s azokból évek lesznek. Édes Borcsa, lásd, lásd.

letne
kási
naptá
fogas,
pohár
egy p
könyv
a. jár
forró
szívü
veket
szives
Györg

ellen
nevet
czárn

volt
kegy
állva
mert

paran
mivel
rende

tudor
az ig

helyz
megit

gával

Szibé

forog
beszél
Ügye
mint

fejede

beszél
nem t
beszél

rendit
próbá
akarát
még

nagy
Borcsa
utóbb

jutott
elszak
tott b
Megg
adós

nyát
előbb
Kimu

megta
hol ha
tetlent
mok h
künde
álm s
csábít

napon
főru
keble
boltoz
sivár
meztel

ja sziv
öröm
oda g
lelke,

ben. Lapunk
as menetével
evők tömegesen
felől tájkozva
mikor jönnek.
gyakran meg-
on át kell vára-
Ezen tisztelt
az alispáni
kal jó előre
endjét, melyek
aróságokkal, s
ojenek a vásár-
ne felkarolását.
szó derék m. kir.
ártt Panajott Emi-
lia kedves leányát.
végzett borász
egzőjét Tömös-
val: Rózával.
v. ref. lelkész
i értelmiségből
uj párnak.

ály házasságát
a szerb archi-
dásaisal Szer-
lami tekintetek
lyné Oroszor-

hó 25-én este
Gyulafehérvári
megrakott sze-
neje: Emmer
7 éves Alexan-
zörnyet haltak.
ta neje hulláját,

tetjük a nagy-
nak hirdetemé-
ési raktárakba
N. Szébenbe
Gy. Fehérvárra
ros, Kolozs-
el ellátva. —
a 12. hadtest

aki toronyóra
a következő
zánthó György
50 kr. Székely
n György 1 frt.
Trifán Miklós
1 frt. Barta
k János 50 kr.
frt. Bitay Pé-
András 1 frt.
s 50 kr. Eber-
r. Ebergényi
Lajos 2 frt.
dr. Bláha Gá-
4 frt. Alsó-
50 kr. Székely
Samu 50 kr.
r. Damó Vil-
ate köszönetét!

is gyönyörköd-
nak, talán még
ak végig kellett
is mikép veze-
r. Nem is élte
helyett, úgy is
stortákat sütött,
attól a perctől
at csuszó-mászó
becszögette.
megyünk Bor-
eg neked nem
Littmant?
leányához, akit
jobb kerítő.

pipált, mikor
anyósa a leá-
Felugrott. Sie-
nappaliba, hoi
gatott.

és ezukorleá-

eghalt, mosto-
maradt.

hiszem, hogy
Edes Borcsa,

A nagyenyedi iparos ifjusági önképző- és segélyző-egyletnek adakoztak. Névszerint: Jakab Károly 5 kötet könyv, Macskási Vilma k. a. 2 kötet, Dunai Albert 4 kötet, Egresy István 2 naptár, Villersdorfer Antal 2 drb jegyzőkönyv, Weisz József egy fogas, Ungár Sámuel egy asztal, Lázár József egy üveg kancsó és két pohár, Feiler Ede domino, Bauer Antal egy petróleumos kanna és egy persely, Dunai Margit k. a. 2 függöny, Szabady József egy könyves szekrény, Biró Lajos 4 tömött madár, Albrechtovics Mari k. a. játékszer. Szives adományaiért fogadják az egylet nevében legforróbb köszönetünket. S ezuttal vagyunk bátrak felkérni azon nemes-szívű adakozókat, kik létesítendő egyleti könyvtárunk javára könyveket ígérték, vagy adni óhajtanak, hogy ebbeli adományukat legyenek szivesek egyleti helyiségünkbe küldeni Nagyporond-utca, vagy Dunai György urhoz. — L á z á r K á r o l y, elnök.

CSARNOK.

Kitömmött ember.

Olyse Savoy

Oroszhoz az az ország, hol engedelmessékedni kell és ellenkezni tilva van. Ime egy példa, mely egy kissé nevetségesnek látszik, de mégis megtörtént II. Katalin csárna uralkodása alatt.

Egy igen gazdag Tompron nevű angol, ki bankár volt az udvarnál orosz alattvalóvá lévén, a csárnaéknak kitűnő kegyébe jutott. Egy reggel jelentik, hogy háza körül van állva és a rendőr-főnök akar vele szólni; miközben Pelieff, mert így hívták a rendőr-főnököt, rémülten belép.

— Tompron ur! — szól. — Felső asszonyomtól oly parancsot kaptam, mely engem mélyen meghat és lever, mivel nem tudom mit vétett ön, a miért ő felsége így rendelkezik.

— En uram, válaszol a bankár, én még egy sem tudom, mint ön.

— Uram, szól a rendőr, bátorságom elhagy, ha önnek az igazat el akarom mondani.

— Eh, hogyan! talán elvesztém a csárna bizalmát.

— Ha csak ez volna, az nem változtatna az ön helyzetén oly nagyon. A bizalom majd visszatérhet s ön megint elfoglalhatja helyét.

— Eh, talán országomba kerget vissza?

— Ez nem volna oly nagy változás; ön gazdagságával mindenütt megélhet.

— Ah Istenem! kiált reszketve Topron, talán száműz Szibériába.

— Hja! onnan vissza lehet térni.

— Hát börtönbe vettet?

— Nem, nem ezt parancsolja ő.

— Talán meg akar kancsukáztatni?

— E büntetés tőrhető volna, de nem ez.

— Eh, hogyan, szól a bankár, életem veszélyben forog? A csárna, ki velem ez előtt két nappal oly édesen beszélt, talán csak nem akar . . . ah, de ez hihetetlen. Ugyan, ha szabad kérnem, közölje a halál; kevésbé kínzó, mint ezen függőben levő várakozás.

— Ám legyen, kedvezem, szól végre a rendőr, a fejedelmű azt adta rendeletbe, hogy önt töméssem ki.

— Kitömmi engem! kiált Tompron, merőn nézve a beszélőre; uram! vagy ön vesztette el eszét, vagy a csárna nem tartotta meg az övét. Hogy lehet rendelni olyat, mely beszélni is vad barban hóbort?

— Hja! szegény barátom, ez engem is felette megrendített; ki is fejeztem meghatottságomat és rómületemet; próbáltam is szólni és megakadályozni a Felsőg örült akaratát, de ő ezt nem tűrve távoznom parancsolt s szavai még most is fülemben csengenek:

— Távozzék és ne feledje kötelességét s parancsotát szólnélkül teljesítse, mivel magát megbizni kegyes voltam.

Lehetetlen volna leírni a szegény bankár rémületét és fájalmát ennek hallatára. A rendőr-főnök egy negyed órai időt adott neki, hogy dolgait rendezze. Tompron gyorsan levél íráskoz fogott, melyben a csárna kegyét próbálja kéri, esengve Pelieffhez, hogy kézbesítse. Pelieff távozott Hanyathomlok rohan a kormányzóhoz s remegve kéri azt, hogy a csárnaéknak kézbesítse a levelet. Ez félve a Felsőg asszony haragjától, lassu léptekkel ballag a palotába és szorongó szívvel közeledik a fejedelműhöz. Belépett és előadja az ügyet. Katalin ámuló csodálattal hallva így szól:

— Nagy ég! — mily borzalom! a rendőr-főnök bizonynyal elvesztéte fejét. Kormányzó, szaladjon és szüntesse meg a keresetet s az ostoba félelemtől szabadítsa meg szegény bankáromat.

A kormányzó távozik, rendelkezik és visszatérve Katalint hangos habotában találja.

— Tudom már most így szól, hogy mi az oka ennek a tévedésnek. Evvel ez előtt egy igen kedves kutyát kaptam, melyet fölötte szerettem s Tompronnak neveztem el, mint ezt az angolt, kit szintén kedvelek. A kutya kimult. Pelieffnek megrendelem, hogy tömésse ki és im mily örütség lesz belőle, miért méltó volna, hogy haragudjak, ha meggondolom, hogy a csárnaí rendelet tekintélyével minő rémületbe ejtette a balga rendőr szegény bankáromat.

Im ez eme nevetséges esemény története. Gy.

Szüreten.

Itt ülök asztalom előtt. — A lámpa zöld ernyője kellemes félmályba borítja a szobámat. — A kályhában vigan pattog a tűz és oda kinn a szabad természetben tombol az őszi vihar. — Sűrűn hull a zápor s a léghő helyek kavarognak, de a mint leérnek a földre rögtön elolvadnak.

Hiába a föld kebele még meleg. Nem akarja még magához ölelni a pelyheket, nem akarja, hogy már tél legyen.

Fejem felett hallom az óra egyhangu ketyegését:

Mindörökké, — soha többé

Soha többé, mindörökké. —

Szívarom széles füstje alakokat rajzol elem. — Szőke fűrtű, kék szemű leánykát s mintha az óra ketyegését kiegészítendő — egészen közel hajlik hozzám, érzeni vélem haja bódító illatát, lehellelőnek melegét s fülemben cseng

Szeretlek mindörökké, —

Elnem hagyjak sohatöbbé. —

Hallgatom és elmerengek a multak képein.

Még nem is olyan régen volt, — csak a közeli multban — már is mult — a hol én is azt hívém, hogy oly sok zaklatás után, — végre, valahára elértem a révbé.

Hogy szeretek és szerettetem.

Hogy boldog vagyok és boldog leszek, hogy . . . de hát így van ez mindig, — egy régi történet. . . velem is megtörtént, velem is megesezt.

S a mint így elmerengek, a mint szívarom füstje lassan-lassan eloszlik, — kopogtatnak az ajtón s ugyanabban a pillanatban betoppan Kari barátom.

VI.

Soós né másnap reggel egyedül ment be vejéhez. — Gábor! Gábor! Irma itt hagyott. Az éjjel eltűnt. Csókos ajkát talán sohasem csókolom, én erős istenem, az én jajgatásom beszédét hallod-e?

Összerogyott a fájdalomtól. Bármiként tartóztatta is Nagy Gábor, nem tudta ott marasztalni. Elindult leányát keresni.

Soós nének egy bűne volt csak, hogy nagyon szerette leányát. Érette áldozta fel még Soós uram vagyonát is. Irma volt az ő dicsekedése, fényes jövőjének biztos záloga. Mikor beköszöntött a szegénység is, mindig azzal vigasztalta magát, hogy Irma férjhez megy s öreg napjait nyugodtan éli le. De hova is mehetett az a leány? Kövecsuhágra gondolt. Hátha Miklósért oda ment. Osalódott. Irma Budapestre ment Miklós után, azzal fogadák Kövecsuhágon. A legelső vonattal utána ment. Mintha bizony olyan könnyen meglehetne kapni abban a menykő nagy városban. Összekeverte a város minden zugát, napestig járta az utcákat, hátha megkaphatná. Pedig gyakran mellette ment el annak a háznak, hol Irma lakott.

Irma ott lakott egy jó szívű házmesternél. Volt annak két kis leánya s azokat tanította. S mikor elvégezte a tanítást ő is utcáról-utczára járt, hogy valahol feltalálja Miklóst. Hü szívének még nem vált porrá minden reménye. Hitte, hogy Miklós fog lenni. Lízás sietséggel járt fel s alá az utcákon.

Egy ilyen utjában látta meg Erdősi Aladár fővárosi tanár. Reá ismert rögtön. Utána ment. Megtudta, hogy hol lakik. Másnap egy levelet küldött neki, melyben felkéri, hogy tűzzön ki egy órát, mikor elfogadhatja. Komoly szándékai vannak, mert ha a régi Irmából nem maradt semmi meg benne, kész örömmel nőül veszi.

— Szervusz Sanyi! Holnap utazom Enyedre. — Tartasz-e velem? X-éknál, nagyszerű szüret lesz. Hivatalos vagy te is.

Eleinte haboztam. Nem tudtam magam elhatározni. — De hát mi van abban. Erős akarok lenni.

— Elmegyek. Itt a kezem. Mikor indulunk?

— Holnap este.

— Jól van, a viszontlátásra a vasútnál.

És így történt. — Utaztam ismét, szívem ismét lázasan dobogott, aludni akartam és nem tudtam. — Gondolatim folyton előre szálltak. — Találkozom-e vele s ha igen, — ah! — nem bírtam tovább. A szivarhoz fordultam. E régi jó barátomhoz. Szórakoztat és kedélyemet csillapítja.

Megérkeztem. Kocsin ültünk s behajtottunk a városba.

Szótlanok voltunk mindketten.

Kari barátom talán menyasszonyára gondolt. — Én erősen szívtam szivarom és elmerengtem az ég csillagoczeánján.

Elmerengtem s eszembe jutott a dal:

Valamennyi csillag ragyog az égen . . .

E pillanatban egy fényes csillag futott végig a láthatáron.

Gyorsabban mint egy gondolat, összerendeztem.

Ha való az, hogy midőn egy csillagot látunk lehullani s ugyanabban a perczben legtöbb óhajtásunknak adunk kifejezést, akkor az teljesül.

En nem tudom, így van-e ez?

Olvastam valahol. — Ábrándos természet vagyok. Szeretem a csillagokat és hiszek a csillagokban.

Czélnál voltunk. Nyugalomra tértünk.

Más nap azután kezdődött a szüret.

Szüreti mulatság! Ki ne ismerné ezt? Majdnem egyforma ez mindenütt széles e hazában.

Sok szüreten voltam már jelen.

A hegyalján, az Avas mentén. Vác vidékén még a Balaton partján is, — de az Enyedin éreztem magam legjobban.

Azért volt-e talán, mert legutóbbi volt? Azért volt-e, mert életem regénye ott nyerte folytatását. — Azért-e, már én nem tudom, de szóval én nagyon jól éreztem magam és, — nos kimondom, — nagyon boldog voltam.

Hogy kinél volt-e szüret, miért írjam én ide. Hisz tudjátok ti ép úgy, mint magam . . .

Késő este volt már. Bent a teremben vigan szólt a zene. Kint a tágas udvaron és az előtérben rakás tűzek voltak rakva, körülötte a szedők mindkét nemből. Oda kint is zene játszott — oda kint is mulattak. Táncoltak és daloltak.

Bent a teremben csengtek a poharak, a házi asszonyt éltették. Kint az udvaron felhangzott a dal:

Sárga csikó, sárga;

Sárga a sallangó rajta.

Tele pohárral kezemben álltam én is az asztalnál és koccintottam a többiekkel.

Vidáman folyt a vacsora, a fiatalság már türelmetlenkedett, míg végre a házi asszony felemelkedett és jelt adott a tánczra.

Csodálatos. Hogy a kit legjobban óhajtuk látni azt önkénytelenül kerüljük. Hogy a kívül találkoznai szeretnénk, attól távol tartjuk magunkat és mégis vonzódnak hozzá,

Földig érezte magát alázva Irma. Kigyuladt arca a levél olvasása alatt. Sietve vette elő írószereit s irt: „Ma este 10 órakor a lánchnál találkozunk“.

Erdősi Aladár már 8 órakor ott sétált a Dunaparton. Bughatott tőle akármit a Duna, tompa lágy morajjal, felreppenhet a hullám a tavaszi szélből, ő nem hallott egyebet, mint az Irma lágyan suttogó szavát, szeretlek, szeretlek.

Mióta örzi is ezt a szerelmet, mennyit ápolgatta keble mélyében. Megdobbant nyugovó szíve és sebessen vert, attól a gondolatától, hogy pár percz múlva talán már dobogó szívére zárhatja Irmát. Türelmetlenül vonja ki óráját zsebéből. Még hiányzik egy negyed óra. Mellette e perczben egy nőalak rohan el. Megdobbant szívvel kiáltja: Irma!

A nő nem hallgat reá. Sietve halad el mellette. Nem hallja a férfi kiáltását, nem érzi a csipős, hideg szelet, sietve megy a Duna csillámú szalagjához. Még egy lépés, egy velőki ható sikoltás: „Miklós“ s a Duna hullámai ott hömpölyögnek Soós Irma felett s ő ott fekszik mozdulatlanul a mély folyó medrében, mint megálmodta.

Erdősi Aladárt annyira elfoglalta az Irma arca, a jövő fényes képe, a régóta sovárogra várt boldogság, hogy nem is vette észre a nő vízbe ugrását. Arra riadt fel, mikor a háta meget egy asszony sirva csapta össze kezeit.

— Szegény, szegény leány. Isten adjon nyugalmat neki, bárki volt.

A ki ezt mondta, Soós Mártonné volt.

